

Forskningsutvalget

Mars 2023

Utfyllende om mal for protokoll

Veiledning (tatt fra *Forskningshåndboken 2021, 9 utg. v/Lødrup Carlsen, K.C. & Staff A. ved OUS og Haukeland*):

Hva en forskningsprotokoll må inneholde

I [forskriften om organisering av medisinsk og helsefaglig forskning](#), §8 er det nærmere spesifisert hva en forskningsprotokoll (som skal skrives på norsk eller engelsk) skal inneholde.

Dette inkluderer

- Prosjektleders navn.
- En vitenskapelig utformet prosjektplan (med prosjektets formål, begrunnelse, materiale, metoder, sannsynliggjøring av at studiedesign kan gi svar på forskningsspørsmålet, tidsramme).
- Kilder til helseopplysninger samt behandling av disse data (eventuelt utlevering til andre land).
- Kilder til biologisk materiale (eventuelt utlevering til andre land).
- Forskningsetiske utfordringer, spesielt en vurdering av nytte og risiko for deltakerne.
- Finansieringskilder, interessekonflikter og avhengighetsforhold.
- Plan for offentliggjøring av resultater etc.

Prosjektbeskrivelse er for å søke etter finansiering fra finansieringskilder og trenger ikke være utfyllende om metode og datahåndtering. **Forskningsprotokoll** sendes inn som en søknad til regulatoriske myndigheter som REK og SLV. Forskningsprotokoller er lovhjemlet, har en streng struktur og krever i tillegg detaljer vedrørende metoder og datahåndtering.

Kliniske legemiddelstudier skal gjennomføres i henhold til Good Clinical Practice (GCP) og har særskilte krav til protokoll og prosjektgjennomføring (se [forskriften om klinisk utprøving av legemidler til mennesker](#)). Protokollmal for legemiddelstudier finnes på [nettsidene til NorCRIN](#) (Norwegian Clinical Research Infrastructure Network). GCP kan være fornuftig å følge også for andre typer av kliniske forskningsstudier. Dette innebærer blant annet at protokollen og øvrige relevante studiedokumenter må dateres, pagineres og signeres av alle som er involvert i studien (eventuelt ved leder i unntakstilfeller). Samtlige studiedokumenter må være merket med hvilken versjon det er, hvor studieoppdateringer bør komme tydelig frem. Formelle godkjenninger av kliniske forskningsstudier gjelder den daterte versjonen som er sendt til vurdering.

For prosjekter som ikke er fremleggelsespliktige for REK, er det ingen formelle krav til hva en forskningsprotokoll skal inneholde. Det anbefales likevel at man følger tilsvarende krav som for prosjekter som vurderes av REK, da disse kravene er basert på veletablerte normer for utarbeidelse av vitenskapelige protokoller.

Forskningsprotokollen vil fungere som en detaljert arbeidsbeskrivelse som legger grunnlaget for søknader til relevante instanser, et arbeidsverktøy i gjennomføring av prosjektet, og samtidig være det dokumentet som forskningsresultatet skal evalueres opp mot (i en publikasjon eller rapport). Jo grundigere protokollen er, desto enklere er det ofte å skrive artikler fra forskningsprosjektet. **Tabellen under (Fra Forskningshåndboken) viser hva alle forskningsprotokoller må eller bør inneholde, og hva som kan være relevant for noen forskningsprosjekter.** Spør eventuelt veileder. Kvalitative forskningsprosjekter vil kunne vektlegge andre aspekter enn kvantitative prosjekter i sine protokoller. Blant annet vil styrkeberegninger ofte ikke være aktuelt på grunn av prosjektets design.

Alle studier	Nyttig i mange studier	Relevant i noen studier
Dato, versjon, paginering		
Tittel/arbeidstittel		
Sammendrag	Informasjonsskriv (hvis relevant)	
Prosjektdeltagere Prosjektleder, prosjektansvarlig, prosjektmedarbeidere, (veileder), samarbeidspartnere	Delegeringsfullmakter (spesielt i "GCP"-studier)	Styringsgruppe Referansegruppe
Introduksjon Hva er kjent i dag og hva er det behov for mer kunnskap om?		Fag-(kontroll) gruppe Publikasjonsgruppe
Problemstilling - formål/mål "Aim" eller "objective", helst også hypoteser. Studieformål. Materiale og metode	Endepunkter (primære /sekundære)	Sikkerhetskomité (noen "GCP"-studier)
Forsøksdeltakere Inklusjons- og eksklusjonskriterier. Rekruttering, informasjon, personvern	Prosedyrer for håndtering av protokollavvik (skal de være med i analyser, og hvilke?) "Intention to treat"	Flytskjema, Randomiseringsprosedyrer
Metoder Hvilke metoder og eventuelt hvilken standardisering	Sikring av metoder Design: type og begrunnelse Registreringsskjema (Case Report Form (CRF)) Datahåndteringsprosedyrer Prosedyrer for innsamling/ lagring	Sikkerhet/hva hvis uventede bivirkninger? Pasient-etterlevelse
Behandling av helseopplysninger og biologiske prøver		
Statistikk Utvalgsstørrelse og begrunnelse for dette	Beregning av utvalgsstørrelse/styrkeberegning (ut i fra hovedendepunkt) Planlagte statistiske metoder	
Gjennomføringsplan Publiseringssplan Offentliggjøring av resultater, inkl. plan for publikasjoner/ rapporter	Tidsplan ("milepæler") Datahåndteringsplan Tentativ forfatterrekkefølge	Plan for ressursbehov Plan for håndtering av avvik fra planlagt fremdrift
Forskningsetiske betraktninger Nytte - risiko for deltakerne Interessekonflikter, avhengighet	Plan for søknader til relevante instanser (se kap. 6). Informasjonsskriv til deltakerne Samtykkeerklæring	Brukermedvirkning (relevant og ofte obligatorisk å adressere i helserelaterte studier)
Oppbevaring, anonymisering eller sletting av data under og etter studieavslutning		
Relevant litteratur		
Budsjett	Forsikring Finansiering/sponsorer	Prioriteringsrekkefølge på analyser
Finansieringskilder		
	Signaturer prosjektleder og samarbeidspartnere	

Hva som bør beskrives og relevans mot vurderingskriterier

Formalia
Klinikksjef er informert om søknaden og har samtykket
Prosjektet har godkjent veileder
Prosjektet har budsjett
REK Ikke aktuelt (IA)/Ikke Søkt (IS/S)/Tilråding (TR)/Ikke tilråding (ITR)
NSD/PVO (IA)/Ikke Søkt (IS/S)/Godkjent(G)/Ikke godkjent (IG)
Statens legemiddelverk (IA)/Ikke Søkt (IS/S)/Konklusjon(K)
Dispensasjon fra taushetsplikten (IA)/Ikke Søkt (IS/S)/Konklusjon(K)
Brukermedvirkning – Ikke aktuelt (IA)/Medvirker(BM)/Medvirker ikke (BMI)
Biobank (IA)/Ikke Søkt (IS/S)/Godkjent(G)

Beskrivelse i Forskningsprotokollen (Se tabell over)	Husk på «Kvalitet»	Husk på «Nytte»
<p>Prosjektdeltagere Prosjektleder, prosjektansvarlig, prosjektmedarbeider, (veileder), samarbeidspartnere</p> <p><i>(korte beskrivelser, legg gjerne ved C.V.er)</i></p>	<p>Søkers kvalitet (relatert til status for karrieren): (<u>Kompetanse og kvalifikasjoner</u>, <u>Produktivitet</u>, <u>Kompetanse relatert til prosjektledelse/veiledning</u>) <u>Selvstendighet</u> i henhold til status for karrieren (for karriere-stipendiater spesielt)</p> <p>Forskningsmiljøets kvalitet (<u>Infrastruktur</u>, tilgang til utstyr og ressurser, nødvendig faglige nettverk. Relevante <u>samarbeidspartnere</u>, <u>Læringsmiljø</u>, veiledningskapasitet og – kompetanse. <u>Tverrfaglighet</u> der er relevant)</p>	
<p>Introduksjon Hva er kjent i dag og hva er det behov for mer kunnskap om?</p>	<p>Originalitet (<u>Faglig nyhetsverdi og originalitet</u> i forhold til forskningsfronten på fagområdet. <u>Innovasjonsgrad</u>, utfordrer prosjektet, f.eks. gjennom bruk av teori / metode, gjeldende praksis?)</p> <p>Søknadens utforming (<u>Vitenskapelig bakgrunn</u> for</p>	<p>Begrunnelse i behov (<u>Prosjektets målgruppe(r)</u>, dvs. pasientgruppe(r), pårørende, andre identifiserte brukere. <u>Behov i spesialisthelsetjenesten</u>. <u>Dekking av kunnskapshull</u>. <u>Øvrige samfunnsbehov</u>).</p> <p>Betydning av ny kunnskap (Realistisk <u>betydning for helsetjenesten</u>, mulige</p>

	<p>prosjektet. <u>Oversikt over forskningsfronten</u>, “state-of-the-art”, aktuell referanselitteratur. <u>Framstilling av hypoteser, mål og milepæler</u>. <u>Beskrivelse av stillinger</u> (spesielt viktig for PhD) og roller)</p>	<p>forbedringer av eksisterende tilbud/praksis. <u>Viktighet av kunnskapservvervelse/ dekking av kunnskapshull</u>, akademisk nytte. <u>Samfunnsnytte</u>, muligheter for generalisering/ bred kunnskapsanvendelse.) Kompetansebygging (Nødvendig <u>kompetanseheving i helsetjenesten</u>. Utvikling av <u>metodekunnskap</u>, teknikker. Styrking av <u>fagfelt</u>)</p>
<p>Problemstilling - formål/mål “Aim” eller “objective”, helst også hypoteser. Studieformål. Materiale og metode.</p>	<p>Originalitet (<u>Faglig nyhetsverdi og originalitet</u> i forhold til forskningsfronten på fagområdet. <u>Innovasjonsgrad</u>, utfordrer prosjektet, f.eks. gjennom bruk av teori / metode, gjeldende praksis?) Søknadens utforming (<u>Vitenskapelig bakgrunn</u> for prosjektet. <u>Oversikt over forskningsfronten</u>, “state-of-the-art”, aktuell referanselitteratur. <u>Framstilling av hypoteser, mål og milepæler</u>. <u>Beskrivelse av stillinger</u> (spesielt viktig for PhD) og roller)</p>	
<p>Forsøksdeltakere Inklusjons- og eksklusjonskriterier. Rekruttering, informasjon, personvern.</p>		<p>Begrunnelse i behov (<u>Prosjektets målgruppe(r)</u>, dvs. pasientgruppe(r), pårørende, andre identifiserte brukere. <u>Behov i spesialisthelsetjenesten</u>. <u>Dekking av kunnskapshull</u>. <u>Øvrige samfunnsbehov</u>).</p>
<p>Metoder Hvilke metoder og eventuelt hvilken Standardisering. Behandling av helseopplysninger og biologiske prøver</p>	<p>Originalitet (<u>Faglig nyhetsverdi og originalitet</u> i forhold til forskningsfronten på fagområdet. <u>Innovasjonsgrad</u>, utfordrer prosjektet, f.eks. gjennom bruk av teori / metode, gjeldende praksis?)</p>	<p>Kompetansebygging (Nødvendig <u>kompetanseheving i helsetjenesten</u>. Utvikling av <u>metodekunnskap</u>, teknikker. Styrking av <u>fagfelt</u>)</p>
<p>Statistikk Utvalgsstørrelse og begrunnelse for dette.</p>	<p>Gjennomførbarhet (<u>Realistisk og hensiktsmessig plan</u> for gjennomføring, dvs. datainnsamling, metoder, analyser, statistikk osv.)</p>	

<p>Gjennomføringsplan Publiseringsplan Offentliggjøring av resultater, inkl. plan for publikasjoner/ rapporter</p>	<p>Gjennomførbarhet (<u>Realistisk og hensiktsmessig plan</u> for gjennomføring, dvs. datainnsamling, metoder, analyser, statistikk osv. <u>Identifisert risiko</u> med evt. alternative strategier for gjennomføring. <u>Tilgjengelige data fra pilotprosjekter</u>, andre prelimnære data der relevant <u>Realistisk budsjett</u>.)</p>	<p>Implementeringsmuligheter (<u>Realistiske implementeringsplaner/</u> translasjon av forskning til forbedret praksis. Realistisk <u>tidsperspektiv</u> (kort/lang sikt). <u>Identifiserte avhengigheter</u> til utvikling på andre områder). Gjennomslagskraft og synlighet (<u>Plan for formidling</u>; publikasjoner, artikler, websider osv. Plan for <u>brukermedvirkning</u> hvis relevant Andre relevante <u>måter å spre ny kunnskap på</u>, både nasjonalt og internasjonalt)</p>
<p>Forskningsetiske betraktninger Nytte - risiko for deltakerne Interessekonflikter, avhengighet</p>	<p>Gjennomførbarhet (<u>Realistisk og hensiktsmessig plan</u> for gjennomføring, dvs. datainnsamling, metoder, analyser, statistikk osv. <u>Identifisert risiko</u> med evt. alternative strategier for gjennomføring)</p>	<p>Begrunnelse i behov (<u>Prosjektets målgruppe(r)</u>, dvs. pasientgruppe(r), pårørende, andre identifiserte brukere. <u>Behov i spesialisthelsetjenesten</u>. <u>Dekking av kunnskapshull</u>. <u>Øvrige samfunnsbehov</u>). Betydning av ny kunnskap (Realistisk <u>betydning for helsetjenesten</u>, mulige forbedringer av eksisterende tilbud/praksis. <u>Viktighet av kunnskapsvervelse/</u> dekkning av <u>kunnskapshull</u>, akademisk nytte. <u>Samfunnsnytte</u>, muligheter for generalisering/ bred kunnskansanvendelse).</p>
<p>Oppbevaring, anonymisering eller sletting av data under og etter studieavslutning</p>	<p>Gjennomførbarhet (<u>Realistisk og hensiktsmessig plan</u> for gjennomføring, dvs. datainnsamling, metoder, analyser, statistikk osv. <u>Identifisert risiko</u> med evt. alternative strategier for gjennomføring.</p>	
<p>Relevant litteratur</p>	<p>Søknadens utforming (<u>Vitenskapelig bakgrunn</u> for prosjektet. <u>Oversikt over forskningsfronten</u>, "state-of-the-art", aktuell referanselitteratur.)</p>	<p>Betydning av ny kunnskap (Realistisk <u>betydning for helsetjenesten</u>, <u>Viktighet av kunnskapsvervelse/</u> dekkning av <u>kunnskapshull</u>, akademisk nytte)</p>
<p>Budsjett Finansieringskilder</p>	<p>Gjennomførbarhet. <u>Realistisk budsjett</u></p>	